

Asia: VN/14704/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Tiivistelmä lausunnon keskeisestä sisällöstä

Suomen opinto-ohjaajat ry toteaa, että lain muuttamisessa tavoite on oikeansuuntainen, mutta vaikutukset koulutuksen järjestäjien kustannuksiin ja käytännön työhön ovat esitetyllä tavalla toteutettuna vähäisiä. Opetusta tehdään ammatillisen koulutuksen reformin jälkeisten toiminnallisten muutosten jälkeen ryhmämuotoisesti sekä erillään ryhmästä, aikuisia ja oppivelvollisia erottelematta, kunkin opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti. Harvalla koulutuksenjärjestäjällä on mahdollisuus enää antaa koulutusta vain oppivelvollisista koostuvissa ryhmissä. Tältä osin kustannussäästöjen syntyminen ammatillisessa koulutuksessa on epätodennäköistä. Myöskään ei arvio käytetyistä aikamääristä vaikuta perustuvan tutkittuun tietoon tai kokemuksen kautta tulleeeseen näyttöön.

Oppivelvollisten aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen muutos on perusteltu ja tarpeellinen, kun laissa otetaan huomioon harvat tunnustamiseen oikeutetut oppivelvolliset. Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman liian tarkka ja aikaa vaativa käsiteltävien kohtien määrä tulisi tehdä sujuvammaksi ja osaamisen kehittämistä palvelevaksi niin oppivelvollisilla kuin aikuisillakin. Perusteeton yksityiskohtaisuus ei tue opiskelijan tavoitteellista opiskelua. Suomen opinto-ohjaajat ry toivoo, että henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmaa kehitetään kokonaisvaltaisesti kuunnellen käytännön työtä tekevien kantoja.

Suomen opinto-ohjaajat ry ehdottaa, että henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmaa tarkasteltaisiin rinnakkain vastaavan lukio-opiskelijoita koskevan asiakirjan kanssa. Lain mukanaan tuomien muutosten tulee olla riittävän merkittäviä, jotta tietojärjestelmiin tehtävät korjaukset olisivat perusteltuja. Toisaalta pidemmällä aikavälillä saadaan siirrettyä hallituksen esitystä paremmin suunniteltujen muutosten tuomat säästöt käytännön opiskelijatyöhön.

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelman osalta Suomen opinto-ohjaajat ry näkee vähän käytännön opinto-ohjauksen ja opetustyön vähentämiseen johtavaa työtä. Hallinnon henkilöillä, jotka suunnitelmat tekevät, kuluu enintään muutamia päiviä suunnitelman tekemiseen. Arvio aikasäästöstä vaikuttaa tältä osin ylimitoitetulta. Luonnoksessa esitetty osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmista luopuminen on järkevää, koska se ei palvele arjen työkaluna tutkinto- ja koulutuskohtaisesti.

Suomen opinto-ohjaajat ry kyseenalaistaa, miksi vain lukiokoulutuksen osalta vahvistetaan oppimisen tukea vuodesta 2025 alkaen? Ammatillisen koulutuksen tuen tarpeiden huomioiminen kohdennetusti lukion tavoin on tärkeää, koska hallituksen suunnitelmat poistaa muulla tavoin kohdennetut oppimisen tuet ovat vaarassa aiheuttaa ammatillisten opiskelijoiden tarvitseman tuen heikkenemisen.

Ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

44 §, 46 § ja 47 § muutos on hyvä ja kannatettava. 53 § poisto on tarpeellinen, mutta vähämerkityksinen opetuksen ja opinto-ohjauksen näkökulmasta.

Lukiolakia koskevat säädösehdotukset

Esityksen mukaan lukiolakia muutettaisiin siten, että luovuttaisiin koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta laatia opetussuunnitelmaan perustuva vuosisuunnitelma. Suomen opinto-ohjaajat ry pitää erittäin epätodennäköisenä, että tällä toimella saavutettaisiin tavoiteltuja säästöjä. Työvoimaa ei voida tällä toimenpiteellä oppilaitoksissa vähentää ja lukuvuotta on joka tapauksessa suunniteltava, joten säästöt olisivat näennäisiä. Normien purun näkökulmasta uudistusta tulisi tarkemmin selvittää. Toivottuja säästöjä tämä ei tuo, vaan nyt esitetty toimenpide toteutuu koulutukseen kohdistuvana rahoitusleikkauksena.

Lisäksi esityksen mukaan luovuttaisiin koulutuksen järjestäjän veloitteesta määräajoin selvittää opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta. Suomen opinto-ohjaajat ry haluaa huomauttaa, että veloitteen poisto ei kuitenkaan tosiasiallisesti vaikuta koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten toimintaan merkittävästi, joten lasketut säästöt eivät toteutuisi kuin korkeintaan osittain. Lukion opetussuunnitelmassa yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa nähdään tärkeänä osana lukion toimintakulttuurin ja monissa lukioissa toimivan yhteistyön kehittämiseksi on tehty paljon työtä. Tästä näkökulmasta uudistus vaikuttaa vain keinotekoiselta tavalta etsiä säästöjä lukiokoulutuksesta

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

Ammatillisen koulutuksen rahoitusleikkaukset, muutoksista huolimatta, tulevat kohdentumaan koko ammatilliseen koulutukseen henkilöstön vähentämisinä, opetusryhmien suurentumisena, kalustoon ja opetusvälineistöön tehtävinä leikkauksina ja esimerkiksi opetushenkilöstön aiempaa varhaisempaa eläköitymistä. Seurauksena on myös ammattien sisällöllisen ammattitaidon opettamisen laadun heikentyminen ja opinto-ohjauksen mahdollinen väheneminen.

Muut kommentit

Suomen opinto-ohjaajat ry:n näkemyksen mukaan lakiin ammatillisesta koulutuksesta ja lukiokoulutuksesta tulee kirjata opiskelijan oikeus pedagogisesti koulutetun opinto-ohjaajan antamaan opinto- ja uraohjaukseen.

Koulutuksellisen ja yhteiskunnallisen tasavertaisuuden näkökulmasta kaikkia opiskelijaryhmiä tulee kohdella yhtäläisten periaatteiden mukaisesti, olkoon sitten kyse oppivelvollisista lukiokoulutuksessa olevista tai ammatillisessa koulutuksessa olevista nuorista taikka aikuisista opiskelijoista.

Lindqvist Paula
Suomen opinto-ohjaajat ry